

28.12.2024 r.

dr hab. Jan Mioduszeowski, prof. ASP
Wydział Malarstwa
Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie

Recenzja wskazanych i wykazanych przez dr. Karolinę Freino osiągnięć artystycznych w postępowaniu habilitacyjnym w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie sztuk plastycznych i konserwacji dzieł sztuki

Recenzja sporządzona na podstawie wyznaczenia mnie na recenzenta Komisji przez Radę Doskonałości Naukowej z dnia 3 września 2024

Sylwetka kandydatki:

Pani doktor Karolina Freino jest artystką i wykładowczynią w Katedrze Rzeźby i Działań Przestrzennych Akademii Sztuk Pięknych im. E. Gepperta we Wrocławiu. We wrocławskiej Akademii pracuje od 2007 roku. Studiowała na Wydziale Malarstwa i Rzeźby we wrocławskiej uczelni, którą ukończyła w 2003 roku. Obroniła pracę dyplomową *Sztuka jako gra* w pracowni prof. Leona Podsiadło, recenzentem pracy dyplomowej był Andrzej Kostołowski. Studia kontynuowała w Niemczech. W 2006 roku ukończyła międzynarodowe studia MFA *Sztuka Publiczna i Nowe Strategie Artystyczne*. Obroniła pracę dyplomową *Void and beyond*, której promotorką była prof. Liz Bachhuber a recenzentami dr Thomas Fuchs i prof. dr Olaf Weber. Stopień doktora w dziedzinie sztuk plastycznych, w dyscyplinie artystycznej sztuki piękne uzyskała w 2017 roku na Wydziale Rzeźby i Intermediów Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku. Obroniła rozprawę doktorską: *Miejsce i moment jako tworzywo artystyczne; Kontestator/ka, nomad/ka, najemnik/czka. Artysta/ka w różnorodnych kontekstach społecznych*. Promotorem jej doktoratu był prof. Grzegorz Kowalski z Wydziału Sztuki Mediów, Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie. Recenzentami byli dr hab. Elżbieta Jabłońska (prof. Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu na Wydziale Sztuk Pięknych) oraz dr hab. Hubert Czerepok (prof. Akademii Sztuki w Szczecinie, na Wydziale Malarstwa i Nowych Mediów).

Ocena aktywności artystycznej i organizacyjnej wykazanej w dokumentacji:

Jestem pod wrażeniem dokładności i klarowności dokumentacji przygotowanej przez Panią doktor Karolinę Freino. Aktywność artystyczna i organizacyjna jest udokumentowana w postaci uporządkowanego wykazu, w którym znajduje się poświadczenie posiadania stopnia. Wykazowi towarzyszy portfolio działalności artystycznej od czasu jego uzyskania, w którym kandydatka uwzględniła wskazane dzieła habilitacyjne.

Pani dr. Karolina Freino zrealizowała 4 wystawy indywidualne od 2017 roku, w Studio BWA Wrocław (2022), w Centrum Rzeźby Polskiej w Orońsku (2019), w Galerii Entropia we Wrocławiu (2018) oraz w Małej Zbrojowni w Gdańsku (2017).

Artystka stworzyła 6 istotnych prac w przestrzeni publicznej, w tym dwie wskazane jako dzieło habilitacyjne: *Konfulencja. Pomnik Emmy Goldman*, 2017 prezentowane na 11 Biennale w Kownie na Litwie oraz *Strajk!*, 2020 prezentowane w ramach POCHEN Biennale w Chemnitz w Niemczech. Wśród pozostałych dzieł w przestrzeni publicznej, między innymi, *Untitled (for Rafał)* zaprezentowane w ramach The Image Generator III w Antwerpii w Belgii.

Zwraca uwagę bardzo szeroka aktywność wystawiennicza artystki w ramach pokazów zbiorowych. Od czasu uzyskania stopnia Pani dr. Karolina Freino brała udział ogółem w 51 wystawach zbiorowych. W niektórych latach wystawiając aż po 8 razy. W tym warto odnotować dużą aktywność zagraniczną autorki, która prezentowała swoje dzieła we Francji, Austrii, Belgii, Niemczech, w Ukrainie, w Rumunii i na Litwie a także fakt, że wystawiała w wielu prestiżowych galeriach i instytucjach.

Robi wrażenie aktywność popularyzatorsko-animacyjna Pani dr. Karoliny Freino. W latach 2017-2023 wraz z Kołem Naukowym Forma przy Katedrze Rzeźby ASP we Wrocławiu kontynuowała animowanie spotkań z polskimi artystkami i artystami. Spotkania odbywały się w Galerii Entropia we Wrocławiu. W ramach cyklu „Szczyt Formy” odbyło się ogółem kilkadziesiąt spotkań z czołowymi twórczyniami i twórcami, od 2017 roku m.in. z Danielem Rycharskim, Honoratą Martin, Grzegorzem Kowalskim, Bożeną Biskupską, Barbarą Falender, Tomaszem Domańskim.

Pani dr. Karolino Freino jest także kuratorką wystaw (m.in. „Koniunkcje” w Browarze Mieszczańskim we Wrocławiu w 2023), jurorką w konkursach artystycznych, nominującą na rezydencje oraz w konkursie wARTo

wrocławskiej Gazety Wyborczej. Brała także udział w konferencjach naukowych.

Przedstawione wykaz i portfolio pozwalają mi z całym przekonaniem stwierdzić, że Pani dr Karolina Freino wykazuje istotną aktywność artystyczną wykraczającą poza krąg własnego środowiska, jest artystką widoczną w kraju a także za granicą, jest zapraszana do ważnych i prestiżowych imprez artystycznych.

Ocena wskazanych dzieł artystycznych:

Pani dr. Karolina Freino wskazała trzy prace jako spełniające ustawowe warunki do ubiegania się o stopień doktora habilitowanego: *Konfluencja*, *Pomnik Emmy Goldman*, 2017; *Strajk!*, 2020; *Wszystko znajome postacie*, 2022. Wszystkie trzy prace są realizacjami w przestrzeni publicznej i wpisują się w strategię twórczą artystki, która pracuje z kontekstem i miejscem. Stanowią właściwie dobrane *exemplum* jej praktyki, a wzbogacone o wyczerpujący komentarz zawarty w autoreferacie pozwalają dobrze poznać jej zapatrywania na sztukę.

Autoreferat artystki jest skomponowany przejrzysto. W rozdziale pierwszym pt. „Zarys twórczości” autorka przybliżyła swoją strategię twórczą z meta-perspektywy. Odnosi się do podstawowych dla niej pojęć i podstawowych elementów własnej praktyki. Sytuuje ją w kontekście teorii sztuki odnosząc do zbliżonych obszarów poszukiwań u innych artystek i artystów. W rozdziale drugim pt. „Zestaw prac wskazanych jako dzieło habilitacyjne” Pani dr. Karolina Freino opisuje trzy prace w przestrzeni publicznej, które wybrała jako reprezentatywne dla swojej praktyki. Wyczerpująco wyjaśnia ich założenia, ich sposób oddziaływania na widzów, warunki powstania oraz konteksty interpretacyjne. W rozdziale trzecim pt. „Studium przypadku. Wszystko znajome postacie” artystka postanowiła w sposób możliwie całościowy przedstawić genezę, proces koncepcyjny, fazę projektowania i realizację oraz post-produkcję jednej pracy. W ten sposób przybliżyła swój *modus operandi* oraz ukazuje ogrom poszukiwań i pracy towarzyszący wyłącznie jednej realizacji w przestrzeni publicznej.

Karolina Freino jest artystką zaangażowaną, uczestniczącą krytycznie w debacie publicznej. „Tworzę sztukę, która wynika z potrzeby wzięcia udziału w debacie na temat świata i rzeczywistości wokół.”- deklaruje (str.7, Autoreferat). Wrocławska rzeźbiarka zajmuje się przestrzenią publiczną.

Jej materiałem twórczym, wedle jej słów, jest „(...)rzeczywistość, zarówno materialna jak i niematerialna” (str. 8, Autoreferat). Kluczowe dla jej praktyki są pojęcia kontekstu i site-specific. Konteksty swoich realizacji artystka bada niezwykle skrupulatnie. Zajmuje ją historia, rzeczywistość społeczna i polityczna, ekonomia, ekologia. Stara się działać w zgodzie ze specyfiką miejsc swoich realizacji. Można powiedzieć, że problematyka jej sztuki jest reakcją na zastane w danym miejscu konteksty, to po pierwsze, a po drugie na aktualne społecznie problemy.

W mojej opinii realizacje Pani dr. Karoliny Freino bezsprzecznie wnoszą wkład w dyskusję o zagadnieniu upamiętniania w domenie rzeźby i dotyczą najaktualniejszych zagadnień. Artystka rozwija nowe formy artystyczne w miejsce, krytykowanej przez awangardę, rzeźby pomnikowej. Emblematyczna pod tym względem jest jej praca *Katarakta* z 2016 roku zrealizowana w Katowicach. A choć wspomniana krytyka trwa już dłużej niż wiek (od czasu pierwszej Awangardy) to nie przestała być aktualna. Dotyczy, w wielkim skrócie, zarzutu martwoty stawianego figuralnej rzeźbie pomnikowej. Tego, że oferuje ona sztywną i nieangażującą wykładnię pamięci. Na miejsce rzeźby i rzeźby pomnikowej artystki i artyści poszukujący proponują działania efemeryczne, intermedialne, także performatywne i kontekstualne wciąż i wciąż poszerzając pole doświadczeń dyscypliny. W tym nurcie pracuje Karolina Freino. W swoich dziełach odsłania komplikacje kontekstów i oferuje widzom transformujące i transgresyjne doświadczenia związane z pamięcią i dyskursem społecznym. Wnosi do swoistego awangardowego kanonu działań rzeźbiarskich, swój własny, nieszablonowy głos. Obok innych głosów, bowiem tego rodzaju podejście ma obszerną literaturę w sztuce współczesnej chociażby: Jerzy Bereś (*Żywy Pomnik Arena*), Diana Lelonek (*Wrzosowisko*), Joanna Rajkowska (*Pozdrowienia z Alej Jerozolimskich*), Teresa Murak (*Dywan wielkanocny*), dzieła Pierre Huyge czy Rosemarie Trockel. A przecież rzeźba pomnikowa siłą tysiącletniej tradycji nie wybiera się zniknąć. I potrafi rodzić takie koszmarki jak niektóre z pomników Andrzeja Renesa, i takie kicze jak monumentalne figury reżimowego rosyjskiego rzeźbiarza Zurapa Tsereteliego. Dlatego podejście krytyczne jest niezmiennie potrzebne i, mam nadzieję, trwale zostanie z nami jako zdobycz XX wiecznego awangardowego myślenia. Karolina Freino znacząco przyczynia się do tego kontynuując linię krytycznego zaangażowania w sztuce.

Postawę Karoliny Freino i jej dzieła *Strajk!*, *Konfulencja*, *Pomnik Emmy Gldman* oraz pracę *Wszystko znajome postacie* uważam za wnoszące wkład

w rozwój dyscypliny sztuk plastycznych i konserwacji bowiem są nowatorskie i operują świeżym, intermedialnym językiem. Ponadto, co istotne, dotyczą spraw w niewielkim stopniu dotychczas poruszonych w sztuce. Są nowe nie tylko pod względem formalnym, także pod względem tematycznym. Tematy poruszane przez Karolinę Freino to krytyka neo-liberalnego kapitalizmu i wykluczeń, krytyka błędów transformacji lat 90.; to przypominanie postaw kobiet, pionierek emancypacji, anarchizmu i marksizmu otwartego; to ukazywanie skomplikowanego, wielokulturowego pejzażu Europy środkowo-wschodniej ze zwróceniem uwagi na postaci kobiet (Emma Goldman, Róża Luksemburg) co przywraca równowagę pamięci; to mówienie o zagrożeniach planetarnych związanych z działalnością człowieka i kryzysem ekologicznym. Wspomniany „wkład w rozwój dyscypliny” w wypadku Freino jest niekłamany, bowiem rozwijają ją właśnie prace tematycznie nowe i formalnie nowatorskie, wzbudzające dyskusje i komentarze, takie jak jej dzieła.

Realizacje Karoliny Freino wpisują się w post-medialne ujęcie sztuki w rozumieniu Rosalind Krauss, czyli sztukę, w której granice czystych mediów takich jak rzeźba czy malarstwo zostały przełamane w kierunku intermedialności i nowego rozumienia specyfiki działań artystycznych. Wpisują się także w awangardowy proces stopniowej dematerializacji rzeźby, rozpoczynający się w latach 60. i 70., jako jego dalsza konsekwencja. Pod tym względem działania site specific Karoliny Freino, są konsekwencją *minimal artu*, *object artu*, *environment artu* i *land artu* w dzisiejszej sztuce. Autorce bliska jest także myśl francuskiego kuratora Nicolasa Bourriaud i jego opis praktyk artystycznych określanych mianem estetyki relacyjnej.

Dzieła w przestrzeni publicznej autorstwa Karoliny Freino są niezwykle precyzyjne i trafiające w punkt. Zarazem potrafią być bardzo różne: dosadne (*Strajk!*) lub poetyckie i symboliczne (*Wszystkie znajome postacie*). Rysuje się, jako charakterystyczne dla wrocławskiej artystki, zainteresowanie językiem. Biografię Emmy Goldman Freino tłumaczy na język kodu morse’a i odtwarza za pomocą boi świetlnej (*Konfulencja! Pomnik Emmy Goldman*). W pracy *Strajk!* cytuje w monumentalnej skali tablicę z protestów robotniczych przeciwko reprivatyzacji zakładów przemysłowych w Chemnitz. Widać tu delikatny ślad praktyk konceptualnych, który pozwala domyślać gleby z jakiej wyrasta sztuka Karoliny Freino.

W podsumowaniu chciałbym wrócić do oceny udziału Karoliny Freino w rozwoju sztuki w Polsce. Uważam, że jej postawa aktualizuje sens krytycznego zaangażowania. Widać w jej praktyce odświeżanie praktyk sztuki

krytycznej w oryginalny i autorski sposób. Krytyczne treści wypowiedane są przez Freino bardziej powściągliwym, konceptualno-poetyckim językiem. W oparciu o pogłębione analizy intelektualne. Wiedza, która buduje konteksty jej prac, często zostaje wypracowana we współpracy z naukowcami innych dziedzin. Niewątpliwym wkładem Freino w rozwój dziedziny jest uprawianie sztuki w sposób intelektualnie odpowiedzialny i tworzenie sztuki zapraszającej widza do krytycznej refleksji. Do refleksji, na przykład, nad modelem rozwoju kapitalistycznej gospodarki w państwach wysokorozwiniętych. Uważam, że arcyważne jest wprowadzanie przez artystkę perspektywy eko-marksistowskiej, a taką perspektywę rysuje praca *Wszystko znajome postacie*. Dla wielu widzów odkrywcze może być pojęcie kapitałocenu i uświadamianie odpowiedzialności wielkiego kapitału za planetarny kryzys ekologiczny. Jednocześnie dziewanny-świeczniki, płonące powoli na tle nieba, tworzą hipnotyczny, urzekająco piękny obraz. Połączenie symbolu i piękna z krytycznym wezwaniem daje razem sztukę w najlepszym rozumieniu tego słowa.

Konkluzja:

Biorąc pod uwagę pozytywną ocenę aktywności artystycznej Pani dr Karoliny Freino od czasu uzyskania stopnia doktora oraz wkład jaki do dziedziny sztuki, dyscypliny sztuki plastycznych i konserwacji dzieł sztuki wnoszą jej oryginalne osiągnięcia artystyczne stwierdzam, że przedstawiona w postępowaniu dokumentacja spełnia wszystkie wymagania określone w art. 219 ust. 1 pkt 1, 2 i 3 Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

Z przekonaniem wnioskuję o nadanie Pani dr Karolinie Freino stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie sztuki, dyscyplinie sztuki plastycznych i konserwacji dzieł sztuki.

